

Toespraak bij de presentatie van *In de greep van de taal*, ter gelegenheid van het eerste jubileum van Uitgeverij Sjobbolet. Amsterdam, Boekhandel Kirchner, 15 december 2015. (Licht bewerkte versie.)

Op deze bijzondere avond vieren wij de verschijning van het boek *In de greep van de taal* van Antoine Mooij. Het is een boek dat tevens de jubileumuitgave is ter gelegenheid van het eerste lustrum van Uitgeverij Sjobbolet.

Vijf jaar geleden, aanvang 2010, heb ik als uitgever de stap gezet naar een eigen uitgeverij en startte ik met Sjobbolet. Ik had inmiddels ervaring in het uitgeefvak, opgedaan bij Uitgeverij Boom. De levensfase waarin ik mij toen bevond, gecombineerd met de benodigde financiële middelen en een overzichtelijk netwerk, gaven mij het duwtje in de rug om een uitgeverij op te richten. Veel mensen aan wie ik over mijn voornemen vertelde, vonden dat een goed en mooi initiatief. Wel benoemden zij het vaak als ‘moedig’. Een kwalificatie die mij soms enigszins ontmoedigde, hoe goed bedoeld ook. Het had ook zoiets van ‘waar begin je aan in deze tijd van economische neergang, vooral in de boekenbranche’. Maar het verlangen was sterk.

Ik koos voor de uitgeverijnaam Sjobbolet. Dat is een woord van bijbels-Hebreeuwse oorsprong, dat meerdere betekenissen heeft. Maar het heeft vooral de functiebetekenis van wachtwoord gekregen, van een onderscheidend teken, van een markeringspunt, van ‘het verschil willen maken’. Jacques Derrida heeft er uitgebreid over geschreven in zijn boek *Sjobbolet*. En ook Sigmund Freud koos meermalen voor het woord sjobbolet om unieke en kenmerkende eigenschappen van de psychoanalyse aan te geven en te benadrukken (de droom, het onbewuste bijvoorbeeld). De beginletter van het woord Sjobbolet, in Hebreeuwse spelling, is de letter *Sjin*, en die is, weliswaar in geabstraheerde vorm, terug te vinden in het logo van de uitgeverij.

Uitgeverij Sjobbolet zou zich dus moeten gaan onderscheiden, een verschil moeten maken, en dat zou ook voor haar auteurs gelden. Tot haar sjobbolets werden benoemd: kwaliteit, originaliteit, esthetiek, hermeneutiek, openheid en ruimte. De markten die Sjobbolet zou gaan bedienen waren die van filosofie, religie/theologie, psychologie/psychoanalyse en cultuurbeschouwing in het algemeen.

Nu zijn we vijf jaar verder, anno 2015. Van startende uitgeverijen wordt doorgaans gezegd dat je ze zeker drie tot vijf jaar moet gunnen, om het iets te laten worden. Mocht een uitgeverij het tot zover overleefd hebben, dan kun je vervolgens zeggen dat de uitgeverij een plek heeft veroverd. Ik denk, en ik ben daar dankbaar voor, dat we dit voorzichtig kunnen beweren — al is Sjobbolet een kleine niche-uitgeverij (dat ook weer voordelen heeft).

Er zijn inmiddels 22 boeken verschenen bij Sjobbolet. In 2011 werd het eerste boek gepubliceerd, *De Sirenen zwegen. Psychoanalyse, mythe & kunst*, een essay van Ety Mulder. Haar boek werd de aftrap tot de succesvolle essayreeks *Oratio*, waarin delen als *Oorsprong en vrijheid*, *Religie zonder God* en *De ziel opnieuw* meerdere drukken beleefden en een lovende pers ontvingen. Ook de reeks *Sjobbolet Filosofie* mag zich op belangstelling verheugen. Het boek van Antoine Mooij behoort bijvoorbeeld tot deze reeks. Zij herbergt verder auteurs als Marc De Kesel en de Italiaanse filosoof Giorgio Agamben, overigens tot zover de meest gepubliceerde en vertaalde auteur bij Sjobbolet, een auteur die zowel theologische als filosofische onderwerpen aansnijdt.

Tot nu toe 22 titels dus, boeken die allemaal dierbaar voor mij zijn. De psychoanalyse-lijn brengt mij als uitgever veel voldoening, niet alleen omdat het Freud-uitgeven voor mij zo doorgang kan vinden (iets wat ik bij uitgeverij Boom al deed, het uitgeven van Freud) maar omdat de psychoanalytische-filosofische zienswijze veel te bieden heeft, inclusief die van Lacan, in weerwil van de geringe populariteit die de (lacaniaanse) psychoanalyse geniet.

Over de Freud-uitgave *Brieven aan Jeanne Lampl-de Groot*, die onder de redactie van Gertie Bögels tot stand kwam, daarvan kan ik overigens vast verklappen dat deze komend jaar in Duitse vertaling zal verschijnen bij PsychoSozial Verlag. Het laatst verschenen psychoanalytisch georiënteerde boek *Het verlangen naar oorlog en andere zaken* van de psychiater en psychoanalyticus Antonie Ladan, is net vorige week uitgekomen, en is een hoogst actueel en ook gedurfd boek.

Ik kan natuurlijk hier nu niet alle verschenen boeken van Sjobbolet gaan opnoemen, bovendien, ze liggen hier allemaal in deze gespecialiseerde boekhandel Kirchner, maar ik ben trots op de verschillende monografieën, essays, vertalingen en bundels (over psychoanalyse en over Antigone) die zijn verschenen.

Tijdens de afgelopen vijf jaar van ‘sjobboletten’ heb ik veel aanmoediging en ondersteuning ontvangen. Van auteurs en vertalers in de eerste plaats, die hun vertrouwen schonken aan deze nieuwe uitgeverij, maar ook van deskundigen die mij advies gaven, van vrienden, van redacteurs, van collega’s, van distributeur Boekencentrum Uitgevers, met name van Jako van Gorsel, en niet te vergeten, van de Stichting Psychoanalytische Fondsen en andere subsidiegevers. Deze subsidies maakten het mede mogelijk om de boeken van Sjobbolet mooi en verzorgd uit te geven en ‘dat beetje extra’, dat bijzondere, te bieden. In dit opzicht wil ik de vaste vormgever van Sjobbolet, René van der Vooren, speciaal bedanken. Hij heeft de uitgeverij een eigen gezicht gegeven en de boeken van een onderscheidende vormgeving voorzien, zo ook de website, alles met een groot gevoel voor esthetiek. Een van de sjobbolets dus.

Afrondend, uitgeven is vooral een combinatie van taal en verlangen. Dit centrale punt van uitgeven vind ik sterk terug in het oeuvre van Antoine Mooij, een auteur wiens werk ik eerder bij uitgeverij Boom mocht uitgeven. Ik alludeer uiteraard op zijn boek *Taal en verlangen*, inmiddels een klassieker over Jacques Lacan, die de toon zette voor de rest van zijn boeken. Zijn nieuwste boek, *In de greep van de taal*, heb ik gekozen als jubileumuitgave van Sjabbolet. Het is voor een uitgeverij immers een prachtige titel, *In de greep van de taal*. Maar het gaat om de inhoud van zijn boek. Een boek waarin alles lijkt samen te komen uit zijn filosofisch denken van zovele jaren. Een boek waarin hij ook boven zichzelf lijkt te zijn uitgestegen, naar een nieuw hoogtepunt. Ik beschouw *In de greep van de taal* misschien wel als zijn hoofdwerk, als zijn *opus magnum*. Antoine Mooij jubileert naar mijn idee vandaag dan ook, en ook dit gehele lustrumjaar. Zijn indrukwekkende boek vormt eigenlijk op zich een sjabbolet voor de uitgeverij. Het is een sjabboletboek dat toegang en doorgang biedt, vele deuren opent en het filosofisch-lacaniaanse gedachtegoed verdiept en aanscherpt.

Ik geef zo graag het woord aan Antoine Mooij die zijn boek zal toelichten. Vervolgens gaat Johan Schokker, ook een Lacan-deskundige — hij vertaalt Lacan en schrijft over Lacan, en over Žižek —, met hem in gesprek.